

Consol García Grau

garciagc@diba.es

Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

Jordi Llobet Domènech

jllibetd@gencat.cat

Servei de Biblioteques. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya

EDITORIALS I BIBLIOTEQUES: ESCENARIS I FÓRMULES DE COL·LABORACIÓ

EDITORIALES Y BIBLIOTECAS: ESCENARIOS Y FÓRMULAS DE COLABORACIÓN

PUBLISHERS COMPANIES AND LIBRARIES: SITUATIONS AND WAYS OF COLLABORATING

Els enllaços d'aquest article han estat revisats el dia 10/11/2012.

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

Biblioteques i editorials comparteixen matèria de treball: els llibres i els lectors. Per conèixer les claus d'aquesta relació, més allunyada del que seria desitjable, s'analitzen els processos de gestió del fons i del treball bibliogràfic que duen a terme els serveis bibliotecaris de lectura pública de Catalunya i una descripció de les fórmules actuals de cooperació entre les biblioteques i el sector editorial català, en el període 2010-2011. L'estudi d'aquesta realitat mostra la distància que separa els dos sectors i les immenses possibilitats de futur que s'obririen en el cas de compartir experiències i coneixement.

Bibliotecas y editoriales comparten materia de trabajo: los libros y los lectores. Para conocer las claves de esta relación, más alejada de lo que sería deseable, se analizan los procesos de gestión del fondo y del trabajo bibliográfico que llevan a cabo los servicios bibliotecarios de lectura pública de Cataluña y una descripción de las fórmulas actuales de cooperación entre las bibliotecas y el sector editorial catalán, en el período 2010-2011. El estudio de esta realidad muestra la distancia que separa los dos sectores y las inmensas posibilidades de futuro que se abrirían en el caso de compartir experiencias y conocimiento.

Libraries and publishing companies work in the same areas: books and readers. To understand key aspects of the desirable relationship between these entities, we analyse the processes of managing collections and the cataloguing work carried out by the public library services in Catalonia. We also describe forms of cooperation between libraries and the Catalan publishing sector in 2010-2011. The study of this situation shows the gap between the two sectors and the great opportunities that would open up if knowledge and experiences were shared.

PARAULES CLAU: Editorials, biblioteques

PALABRAS CLAVE: Editoriales, bibliotecas

KEYWORDS: Publishing companies, libraries

1 PRESENTACIÓ

Les editorials construeixen els catàlegs, talment com les biblioteques, tot i que a escales diferents. Els editors programen col·leccions i línies temàtiques a través de les quals es crea una proposta de lectura destinada a cobrir un espai cultural, que cal resoldre en una empresa rendible econòmicament. El catàleg de les biblioteques representa, ensems, una proposta de lectura específica que es construeix a partir de la diversitat de col·leccions i temàtiques disponibles al mercat, d'acord amb el model de col·lecció definit pels serveis bibliotecaris i la disponibilitat pressupostària.

Els ponts que uneixen els catàlegs dels editors amb els de les biblioteques podríem dir que es fonamenten en dos pilars bàsics: la producció de llibres i la inversió bibliotecària que els permet transitar pels prestatges. Sens dubte, la despesa econòmica és un factor determinant de la relació; ara bé, quedaria limitada en excés si no tingués en compte que editors i biblioteques es deuen a projectes culturals amb un destí últim compartit: els lectors.

Més enllà de les dotacions pressupostàries que converteixen els serveis bibliotecaris en clients preferents, el sector del llibre té en les biblioteques uns observatoris privilegiats de l'evolució de les pràctiques de lectura a més d'uns agents actius al servei de la promoció del llibre i la lectura, peces clau per enfortir el negoci editorial.

L'estudi que es presenta tot seguit té com a objectiu descriure les fórmules de cooperació entre les editorials i les biblioteques i detallar els valors que poden permetre aprofundir una relació hores d'ara massa distant i poc aprofitada. La descripció de la producció editorial i de la inversió bibliotecària en llibres és el pròleg d'una anàlisi detallada de les línies de treball amb la col·lecció i de la promoció del llibre i la lectura desplegadas pels diferents serveis bibliotecaris del Sistema de Lectura Pública durant els anys 2010 i 2011. A continuació es descriuen els espais i les fórmules de col·laboració actuals entre editorials i biblioteques, i per acabar es valoren les possibilitats d'una relació que, ara més que mai, només pot aportar beneficis, sempre que s'aprofiti l'experiència i el coneixement dels dos sectors.

Abans d'entrar en matèria, cal precisar que, tot i que el treball s'ocupa dels fets més significatius dels anys 2010

i 2011, es recullen també algunes dades del període 2008 i 2009, atès que no apareixien en l'*Anuari* anterior i amb les quals s'il·lustra millor la tendència dels indicadors objecte d'estudi, tant del sector editorial com del camp de les biblioteques públiques.

2 DADES BÀSIQUES DE LA PRODUCCIÓ EDITORIAL A CATALUNYA

El pes específic del sector editorial català en el conjunt de la producció de llibres de l'Estat és una dada coneguda. Madrid i Barcelona comparteixen la capitalitat d'una indústria cultural que l'any 2010 va assolir la xifra de 79.839 títols editats i un volum de facturació en el mercat interior de 2.890,80 milions d'euros.

L'informe anual Comercio interior del libro en Cataluña, encarregat pel Gremi d'Editors de Catalunya i l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, és la font més adequada per obtenir les magnituds principals de la producció de llibres a Catalunya, i en català, i per observar les tendències de l'activitat editorial.

Les dues taules següents recullen els valors principals de la producció del sector editorial català i específicament de la producció de llibres en català, entre els anys 2008 i 2010, última data de què es disposen dades, en el moment de tancar l'article.

Taula 1. Producció editorial a Catalunya i en català, 2008-2010

	2008	2009	2010
Títols editats a Catalunya	32.741	33.428	34.414
Exemplars (en milions)	194,98	171,80	154,17
Tirada mitjana	5.955	5.139	4.480
	2008	2009	2010
Títols en català	8.507	8.548	8.571
Exemplars (en milions)	25,45	22,33	22,13
Tirada mitjana	2.992	2.613	2.582

Font: Comercio interior del libro en Cataluña 2010

L'evolució de les dades indica dues tendències clares: un increment progressiu del nombre de títols que avança paral·lelament a un descens significatiu del volum d'exemplars publicats. L'equació es resol, com no pot ser d'una altra manera, en un descens continuat de la tirada mitjana d'exemplars.

Les biblioteques públiques tenen obertes les portes al conjunt d'aquesta producció, ja sigui en castellà o en català. Tanmateix, per avançar en l'estudi proposat, és més operatiu centrar-se exclusivament en l'edició en català, per aconseguir uns indicadors fàcilment comparables. D'altra banda, per poder identificar de forma més precisa l'horitzó de possibilitats lectores en l'espai bibliotecari, pel que fa al llibre en català, s'ha considerat adient ex-

cloure la producció de llibres de text en l'anàlisi, ja que aquesta tipologia de llibres que s'inclou en l'informe del Gremi, tret de comptades excepcions, no s'integra en el fons de les biblioteques públiques.

Les dades de la taula evidencien un desequilibri notable entre els apartats de la ficció i la no-ficció. La secció de literatura, LIJ i còmics representa prop de 2/3 parts de la producció editorial. La resta de matèries ocupen la part restant, amb una representació molt minsa dels llibres de ciència i tècnica, que segueixen, a més, una clara tendència a la baixa. Aquest fort desequilibri entre els llibres d'humanitats i els llibres de ciències es compensa des dels serveis bibliotecaris amb la producció editorial en castellà.

Taula 2. Producció editorial en català, exclòs el llibre de text, 2008-2010

Matèria	2008	%	2009	%	2010	%
Literatura	1.184	22,9	1.384	25,7	1.348	24,3
Llibre infantil i juvenil (LIJ)	2.131	41,1	2.007	37,2	2.108	38,0
Còmics	60	1,2	39	0,7	55	1,0
Ciència i tècnica	357	6,9	323	6,0	255	4,6
Ciències socials i humanitats	564	10,9	591	11,0	703	12,7
Llibre pràctic i de divulgació	664	12,8	770	14,3	789	14,2
Altres	221	4,3	281	5,2	288	5,2
TOTAL	5.181	100,0	5.395	100,0	5.546	100,0

Font: *Comercio interior del libro en Cataluña 2010*

3 DADES BÀSIQUES DE LA INVERSIÓ BIBLIOTECÀRIA EN LLIBRES

Els estàndards de biblioteca pública, aprovats l'any 2008, defineixen, segons el nombre d'habitants i les característiques del municipi, els requeriments en serveis i recursos que han d'oferir les biblioteques. Pel que fa específicament al fons, els estàndards a més de proporcionar les ràtios que permeten calcular el nombre d'exemplars de les col·leccions fan propostes sobre la distribució dels fons a les biblioteques.

El Sistema de Lectura Pública de Catalunya estava format a final de 2011 per 361 biblioteques que, d'acord amb la [Llei del sistema bibliotecari de Catalunya](#) i el [Decret 304/2011](#) de reestructuració del Departament de Cultura, reben suport i assessorament bibliogràfic per adquirir fons, d'una banda, del Servei de Biblioteques, que ha de vetllar per desplegar i complir la normativa a tot el territori nacional, i, de l'altra, dels serveis regionals de cada territori: Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre.

Abans de continuar, cal tenir present que correspon a cada servei municipal determinar el model de col·lecció i adequar-lo a la seva població, tal com especifica el [Decret 124/1999](#) sobre els serveis i el personal del Sistema de Lectura Pública de Catalunya, amb la qual cosa, tant les biblioteques com els governs locals han d'assumir uns compromisos tècnics i econòmics propis pel que fa a assignar i gestionar el seu pressupost.

D'acord amb els estàndards, la inversió en llibres se situaria al voltant del 80 % de la despesa efectuada pels serveis bibliotecaris. La quantitat destinada a llibres es distribueix entre el fons general d'adults, que estaria al voltant d'un 75 %, i el fons infantil, que representaria el 25 % restant. A la vegada, el fons d'adults es dividiria en dues grans categories, que s'aproparien als percentatges següents: 60 % de llibres de coneixements i 40 % de ficció, una proporció que s'inverteix en el cas del fons infantil.

El total de la despesa executada per les biblioteques, a partir de la suma dels pressupostos assignats per les diferents administracions (ajuntaments, diputacions i govern), es recull en la taula següent:

Taula 3. Inversió total en adquisició de fons al SLPC, 2008-2011

Any	2008	2009	2010	2011
Despesa (en €)	17.229.569	14.048.530	13.173.931	Dada pendent

Font: Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

El Servei de Biblioteques del Departament de Cultura no disposa actualment de la informació adequada que permeti desglossar aquesta despesa per tipologies documentals, per grans àrees temàtiques o per llengües. La complexitat de la recollida i explotació de les dades, amb l'afegit de la participació de diferents administracions, justifica, en bona mesura, aquest dèficit de dades que es preveu resoldre a partir del desplegament del programa Síntesi (Sistema d'Informació d'Estadístiques de Biblioteques).

Una fórmula operativa que permet atenuar en part aquest buit estadístic s'obté a partir d'explotar les dades d'inversió en fons de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, en la mesura que la seva despesa en fons representa la inversió destinada en el 70 % de les biblioteques públiques de Catalunya.

Taula 4. Pressupost i fons gestionat per la Gerència 2008-2011

Any	2008	2009	2010	2011
Despesa (en €)	8.912.500	7.878.500	7.060.400	4.682.348
Exemplars	544.859	461.866	380.965	281.617

Font: Gerència de Serveis de Biblioteques Diputació de Barcelona

L'evolució del pressupost i del fons gestionat evidencia una realitat de tots coneguda, la caiguda de la inversió i, consegüentment, del nombre d'exemplars distribuïts a les biblioteques, la qual pateix una davallada especialment significativa l'any 2011. No cal dir que la tendència observada és comuna al conjunt de les administracions i de les biblioteques catalanes.

4 DESENVOLUPAMENT DE LES COL·LECCIONS I PROMOCIÓ DEL LLIBRE I LA LECTURA

Cal convenir que les xifres globals suara exposades, tot i patir una forta davallada des de l'inici de la crisi econòmica, situen el conjunt dels serveis bibliotecaris com uns clients importants del sector editorial, amb una capacitat d'influència rellevant en el moment que l'adquisició de llibres s'orienta o es concentra estratègicament en unes determinades àrees o títols de la producció editorial.

Així doncs, el pas següent consisteix a escatir si és possible identificar quines són les línies estratègiques que marquen la pauta d'aquesta inversió, quins efectes tenen els procediments adoptats per gestionar l'adquisició de llibres i fins a quin punt la intervenció bibliotecària a través dels processos de selecció i de promoció del fons aporta un valor afegit al treball efectuat.

4.1 LES POLÍTIQUES DE COL·LECCIÓ AL SERVEI D'UN MODEL DE LECTURA

El coneixement de les necessitats de la comunitat i l'avaluació de les respostes dels usuaris a les propostes de lectura de les biblioteques són una tasca essencial del treball bibliotecari i més específicament del procés de gestió de la col·lecció. A través d'aquesta anàlisi i d'un exercici de prospectiva social i cultural sobre la comunitat s'estableixen els eixos d'intervenció destinats a millorar i ampliar el servei ofert, que haurien de quedar recollits en la política de desenvolupament de la col·lecció (PDC) de cada biblioteca.

En aquest sentit, cal destacar en el període 2010-2011 la redacció dels documents de desenvolupament de la col·lecció de les [Biblioteques de l'Hospitalet](#) (2010), del [Consorci de Biblioteques de Barcelona](#) (2011) i de la Biblioteca de Premià de Dalt (2011). D'altra banda, es troba en procés de revisió i actualització la [PDC de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona](#) (publicada per primer cop l'any 2003). La llista de documents en el seu conjunt és encara molt reduïda, motiu pel qual cal fer un recorregut virtual per les biblioteques del país per poder identificar les línies d'intervenció que es prioritzen aquests moments, entre les quals apareixen les següents: recursos per buscar feina, el suport als nouvinguts, l'equilibri del cos i la ment, l'autoaprenentatge d'idiomes, el còmic, els racons de pares o la recuperació de la memòria històrica. No cal dir que les biblioteques tenen assignada com a funció bàsica impulsar i difondre la col·lecció local, tasca bibliogràfica que converteix cada servei en un centre de referència bàsic d'informació de la comunitat i per a la comunitat.

Tal com ja s'ha dit, la direcció nacional i els cinc serveis regionals del Sistema de Lectura Pública de Catalunya tenen, entre altres funcions, les de facilitar informació i assessorar les biblioteques quant a l'adquisició de fons i la d'elaborar eines bibliogràfiques de suport a les seves polítiques de col·lecció. Les tasques de suport i cooperació d'aquests serveis s'orienten a un mateix objectiu: constituir uns fons equilibrats i de qualitat en el conjunt de les biblioteques públiques de Catalunya.

Les fórmules per aconseguir-ho en el període 2010-2011 mantenen una línia de continuïtat amb els anys anteriors.

El Servei de Biblioteques del Departament de Cultura manté l'opció de reforçar la presència en els prestatges de diverses matèries, difonent informació bibliogràfica que faciliti la tasca de gestió del fons als serveis bibliotecaris locals i regionals. En aquesta línia cal situar l'edició de les bibliografies temàtiques dedicades a les cultures del món (2010), el desenvolupament sostenible (2011), els còmics (2011), les religions (2011), les revistes d'arts i esports (2011) i la química (2011). Els serveis regionals de Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre, d'acord amb un model descentralitzat de gestió de les col·leccions, han compartit amb el Servei de Biblioteques la tasca de difusió d'informació i d'assessorament bibliogràfic a les biblioteques dels seus territoris.

Per la seva banda, la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona aposta per reforçar certs continguts temàtics de les biblioteques municipals a través d'un fons de manteniment bàsic que distribueix mensualment a tots els serveis locals. Així mateix, els dos últims anys ha programat una actualització sistemàtica del fons de legislació i de guies de viatge, a més de dedicar una atenció especial als llibres de lectura fàcil. La tria de camps temàtics que es decideixen ampliar es fa a partir de les propostes que fan les biblioteques.

En últim terme, es podrien prendre en consideració els programes definits per alguns serveis, com ara les xarxes urbanes de Barcelona i de l'Hospitalet, que acorden el desenvolupament cooperatiu d'uns eixos temàtics o documentals a partir d'un pla únic de ciutat per al conjunt de les biblioteques. Aquesta estratègia ha donat molt bons resultats, especialment en el cas de l'Hospitalet, on l'especialització ha atorgat una identitat molt potent als serveis fins al punt que les seves propostes de lectura han transcendit l'àmbit local d'on han sorgit i, com es veurà més endavant, s'han convertit en centres de referència en els camps temàtics treballats.

4.2 SERVEIS DE SUPORT BIBLIOGRÀFIC EN EL CAMP DE LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES

Paral·lelament a l'impuls de camps temàtics específics en el desenvolupament del fons, els serveis bibliotecaris nacionals i regionals elaboren un ventall divers de recursos destinats a facilitar o orientar el treball bibliogràfic i de gestió de les col·leccions que duen a terme les biblioteques públiques. Una exigència fonamental

n'orienta l'elaboració: la selecció es pauta d'acord amb criteris bibliotecaris, amb la voluntat d'adequar l'oferta genèrica del mercat a la demanda específica i les polítiques documentals del camp de la lectura pública.

D'aquesta manera, la relació sistemàtica de títols que conformen les propostes bibliogràfiques incorporen la perspectiva bibliotecària i els valors que té associats: universalitat (atén tots els públics, tots els camps del saber i totes les tipologies documentals), imparcialitat (considera totes les opinions i creences), diversitat (integra tots els gustos i nivells culturals), qualitat (aposta pels llibres bons, de qualitat, i les obres mestres de la tradició) i actualitat (facilita l'accés a la cultura del moment).

D'acord amb aquests principis, les propostes bibliogràfiques aspiren a reunir les obres bàsiques dels diversos camps del coneixement i a oferir una selecció equilibrada que integri la diversitat cultural i respongui a les necessitats reals presents en l'espai bibliotecari. Així mateix, assumeixen el compromís de difondre la tradició cultural de la comunitat, com també els nous valors emergents, des d'una posició crítica i oberta, que es fonamenta en un diàleg permanent amb la memòria documental de la comunitat.

Els valors exposats fins aquí han orientat la intervenció de les instàncies més potents, bibliogràficament parlant, del Sistema de Lectura Pública de Catalunya: el Servei d'Informació Selectiva i el Sistema d'Adquisició Bibliotecària; del Servei de Biblioteques del Departament de Cultura, i del Departament de Gestió de la Col·lecció de la Gerència dels Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. S'ha de precisar que uns procediments van dirigits a gestionar informació i que, en canvi, els altres fonamenten la gestió d'unes adquisicions.

El **Servei d'Informació Selectiva (SIS)** ha continuat la tasca de facilitar el treball bibliogràfic dels serveis bibliotecaris en una doble direcció: d'una banda, seleccionar i difondre informació bibliogràfica actualitzada de les novetats disponibles al mercat, i, de l'altra, elaborar i difondre les bibliografies bàsiques per formar el fons inicial de biblioteques de nova creació.

El canvi més destacat durant els anys 2010 i 2011 ha estat una modificació en l'estratègia de difusió del Servei, amb

l'objectiu que les biblioteques passin de ser receptores dels repertoris bibliogràfics a treballar directament la informació disponible a la base de dades del SIS. La dinàmica perseguida representa un canvi radical d'utilització del SIS, en la mesura que la seva prioritat deixa de ser difondre informació per convertir-se en una eina de treball bibliogràfic disponible per al conjunt de les biblioteques públiques de Catalunya, les biblioteques escolars, els centres de recursos pedagògics o les institucions del món del llibre i la lectura del nostre entorn cultural, entre les quals el Gremi d'Editors.

Per fer front a aquest canvi i enriquir alhora el treball bibliogràfic, el Servei de Biblioteques va ampliar, l'any 2010, el nombre de bibliotecaris que participaven en els processos de selecció. La incorporació de tècnics especialistes del conjunt del territori va reforçar l'equip de treball amb la participació de 17 professionals, suport que es va aturar l'any 2011 a causa dels ajustos pressupostaris marcats des del Departament.

D'altra banda, en el període 2010-2011, el SIS ha incorporat un espai específic destinat a recopilar els recursos bibliogràfics d'altres serveis bibliotecaris amb l'objectiu d'enllaçar, des d'un únic punt, el conjunt d'eines que poden facilitar el treball bibliogràfic de les biblioteques gràcies a l'anàlisi i la valoració de la producció editorial que ofereixen. A través d'aquest espai es vol donar visibilitat i potenciar el conjunt d'iniciatives desplegades per grups de treball, serveis regionals o biblioteques locals que duen a terme una tasca d'interès general per al col·lectiu bibliotecari.

La Gerència de Serveis de Biblioteques de Barcelona, tal com s'ha exposat més amunt, ha concretat el suport bibliogràfic durant el mateix període, fonamentalment a través de l'adquisició i distribució del fons de manteniment mensual destinat a les biblioteques de la xarxa, a més de la creació dels lots inicials dels nous serveis. A l'hora de seleccionar els lots documentals per a les biblioteques, la Gerència disposa de la col·laboració de bibliotecaris especialistes en els diferents camps temàtics.

Aquest suport bibliogràfic ha pogut tenir un impacte clar en el mercat editorial atesa la concentració d'unes compres directes en un grup reduït de proveïdors homologats: llibreries, distribuïdores i editorials. Ara bé, el treball de selecció ha vist limitades les possibilitats

en no posicionar-se com un referent per a la resta de serveis bibliotecaris del país tret de comptades ocasions, com és el cas de les recomanacions de novel·la per Sant Jordi, estiu i Nadal o les recomanacions infantils del portal *Chilias*.

La creació de la *Biblioteca Virtual* de la xarxa de Barcelona, a final de 2011, suposa un canvi radical en el tractament de la informació bibliogràfica processada des de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona en guanyar visibilitat i projecció a través dels nous prestatges virtuals. A través d'aquest espai, es dona sortida a un discurs potent de recomanacions de títols dels diferents camps temàtics que s'actualitzen mensualment, gràcies al treball cooperatiu entre la Gerència i bibliotecaris especialistes en cada una de les matèries, els quals coneixen de ben a prop els interessos i les necessitats dels usuaris. Actualment funcionen els prestatges de cuina i vins, novel·la, còmic, cinema, música, turisme, salut i món laboral, un contingut que es preveu ampliar en un futur proper.

Cal remarcar dos aspectes fonamentals de la informació bibliogràfica disponible a la Biblioteca Virtual: d'una banda, les ressenyes que acompanyen els títols recomanats, en què s'exposen els criteris i els valors de la lectura escollida, i, de l'altra, la possibilitat que tenen els

usuaris d'expressar l'opinió sobre les obres recomanades, fet que permet obrir un diàleg molt enriquidor amb la comunitat lectora sobre els documents oferts.

En últim terme, cal parlar del *Sistema d'Adquisició Bibliotecària* (SAB), línia d'ajuda desenvolupada pel Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat, dins del marc del Programa de Suport a l'Edició en Català. A través del SAB, les biblioteques públiques i el sector editorial col·laboren en la promoció i la difusió del llibre i de la lectura en català. El Sistema es basa en un procediment centralitzat d'adquisicions d'obres en català en funció de les necessitats específiques del camp de les biblioteques públiques.

El model de col·lecció i els criteris de valoració de les propostes presentades s'especifiquen en l'*Ordre* que regula el programa d'ajuts. Els criteris prioritzen l'adequació de les propostes a la demanda i als hàbits lectors de l'espai bibliotecari i ponderen el reforç que fan dels objectius i les polítiques transversals de la Generalitat. Els dos eixos s'articulen a més amb l'impuls de línies estratègiques d'interès per al sector editorial, tal com queda recollit en la categoria 2 de l'article 8 de l'*Ordre*: «Valoració i impuls de projectes editorials nous d'interès cultural, especialment els relacionats amb camps temàtics amb una producció molt deficitària».

Taula 5. Evolució del Sistema d'Adquisició Bibliotecària, 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
Despesa (en €)	1.499.541	1.499.329	1.695.817	1.000.008
Títols presentats	2.004	2.375	2.239	2.255
Títols triats	782	1.019	1.175	1.142
Exemplars adquirits	109.709	113.840	123.539	77.014

Font: Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

En aquest punt seria interessant analitzar comparativament les dades de la producció editorial en català i les dades del Sistema d'Adquisició Bibliotecària pel que fa a les característiques temàtiques de la producció i la intervenció específica del SAB sobre aquesta producció, però, atesa la diferència entre les categories

d'anàlisi que empra cada institució, no és possible. Tot i així, pot ser orientatiu veure quantificada la intervenció bibliotecària en el SAB i com es tradueix en unes comandes que reforcen camps temàtics determinats amb una producció deficitària, tal com es destaca en la taula:

Taula 6. Sistema d'Adquisició Bibliotecària, gestió de 2011

Matèria	Propostes dels editors	Títols triats	% oferta	Exemplars adquirits	% demanda	Mitjana Ex./Tít.
0 Obres generals	22	11	1,0	411	0,5	37,4
1 Filosofia. Psicologia	54	39	3,4	2.785	3,6	71,4
2 Religió	40	10	0,9	189	0,2	18,9
3 Ciències socials. Folklore	131	65	5,7	3.608	4,7	55,5
5 Ciències pures i naturals	37	33	2,9	2.566	3,3	77,8
6 Ciències aplicades. Cuina	35	25	2,2	1.860	2,4	74,4
7 Belles arts. Esports	87	59	5,2	3.030	3,9	51,4
80 Lingüística	39	15	1,3	757	1,0	50,5
82 Teoria i crítica literària	39	22	1,9	447	0,6	20,3
8C Còmic	48	39	3,4	2.455	3,2	62,9
8N Narrativa. Prosa	432	273	23,9	15.777	20,5	57,8
8P Poesia	116	41	3,6	1.673	2,2	40,8
8T Teatre	42	22	1,9	917	1,2	41,7
9 Geografia. Biografia. Història	165	67	5,9	2.505	3,3	37,4
IC Llibres infantils de coneixements	149	86	7,5	8.199	10,6	95,3
II Llibres infantils d'imaginació	819	335	29,3	29.835	38,7	89,1
TOTAL	2.255	1.142	100,0	77.014	100,0	67,4

Font: Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

La representació última del treball bibliogràfic exposat fins aquí es troba en els catàlegs de la lectura pública a través dels quals els ciutadans poden accedir al fons de les biblioteques. Els catàlegs [Argus](#) i [Aladí](#) identifiquen la informació documental disponible a les biblioteques i als bibliobusos del Sistema de Lectura Pública de Catalunya. Amb aquests catàlegs

es pot constatar la presència d'uns autors i d'unes obres, d'uns temes i d'unes col·leccions, i també dels editors acollits a les biblioteques. Els darrers anys, cal observar que aquesta presència s'ha afavorit significativament gràcies als continguts afegits als registres bibliogràfics extrets dels serveis editorials: cobertes, resums, sumaris, etc.

4.3 PROMOCIÓ DEL LLIBRE I LA LECTURA

El foment de la lectura és una de les missions fonamentals de les biblioteques públiques; justament per això rep una atenció especial en un dels capítols de l'*Anuari*. Tot i així, interessa aquí també detallar la diversitat de projectes i activitats de promoció del llibre que despleguen les biblioteques: aparadors i butlletins de novetats, guies de lectura, exposicions temàtiques, presentacions d'autors i d'obres, clubs de lectura, etc.

No és aquest el lloc d'inventariar el conjunt d'iniciatives impulsades aquests darrers anys, però sí de destacar-ne algunes de les més significatives, en la mesura que converteixen els serveis bibliotecaris en altaveus potents de la producció editorial, uns altaveus que han guanyat intensitat a l'hora de promoure i dinamitzar el fons de la biblioteca gràcies a la utilització creixent de les xarxes socials i de les eines 2.0 en el conjunt del sistema bibliotecari.

En aquesta línia, cal destacar el blog cooperatiu de les biblioteques de Barcelona, *Bibarnabloc*, tribuna bibliogràfica reconeguda amb el Premi Blocs Catalunya 2011. L'espai del Consorci dedicat a la promoció del fons aconsegueix que continguts i continent encaixin i es reforcin a l'hora de posar en valor les col·leccions de les biblioteques. Al mateix temps, *Bibarnabloc* renova i actualitza en el marc digital el paper de les guies de lectura, una de les expressions tradicionals del treball bibliogràfic de les biblioteques a l'hora de difondre les col·leccions i donar visibilitat a les propostes de lectura.

El paper mediador de les biblioteques i la seva funció d'orientació lectora han tingut continuïtat en l'àmbit local amb la llarga sèrie de guies temàtiques del *Consorci de Barcelona*, talment com han fet la *Xarxa de Biblioteques Municipals de Girona* o la *Biblioteca Pública de Tarragona*, entre molts altres serveis. Amb una dimensió territorial més àmplia, cal citar iniciatives com ara les *guies de lectura temàtiques* o les *guies de literatura infantil i juvenil* que elaboren des del Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, amb el Club de Lectures Recomanades (CLER) al capdavant, o el nou projecte de guies impulsat pel *Servei de Biblioteques del Departament de Cultura*, a final de 2011, amb la voluntat de dinamitzar el fons de les biblioteques públiques a escala nacional.

Una anàlisi detallada dels camps temàtics tractats en aquests reculls bibliogràfics permetria seguir també les línies estratègiques en el desenvolupament del fons i els eixos d'intervenció lectora que es prioritzen avui des del camp bibliotecari. És útil en aquest sentit el cercador de guies de lectura de la Xarxa de Biblioteques de Barcelona, una eina que des de final del 2011 es troba accessible a la *Biblioteca Virtual* de la Xarxa i que facilita l'accés al conjunt de les guies elaborades per les biblioteques de la província de Barcelona.

Pel que fa al paper mediador i d'orientació de les biblioteques, també han continuat el seu recorregut alguns projectes que han transcendit l'àmbit local per convertir-se en referents dins del seu camp, com és el cas de *Comictecla*, *Gènerenegre.net*. Alhora han aparegut noves propostes d'interès que exploten amb encert les virtuts de les noves tecnologies per projectar a través de la Xarxa un treball temàtic acurat que identifica la biblioteca i la posiciona com un referent per als professionals i per a la comunitat lectora, com és el cas de la *Microbiblioteca* de Barberà del Vallès, l'*Espai de Llibres* de la Biblioteca Ca n'Altimira de Cerdanyola o el blog de la Biblioteca Municipal de Tossa de Mar, *Bibliotossa: vivint a la Lluna*.

La promoció del llibre i la lectura des de l'espai bibliotecari ha guanyat pes els últims anys gràcies a altres iniciatives destacades: els clubs de lectura (una de les fórmules més dinàmiques i reeixides fins al punt que ja n'hi ha més de 350 de repartits per tot Catalunya); les exposicions monogràfiques itinerants dedicades a temes d'actualitat o instructius, acompanyades la majoria de vegades de recursos bibliogràfics; la promoció dels autors d'un territori com es fa a les *Jornades de les Lletres Ebreques*, que organitza la Biblioteca Comarcal Sebastià Juan Arbó d'Amposta, o els projectes específics destinats als infants com ara *Nascuts per Llegir*.

De fet, la presència bibliotecària en el sector del llibre infantil i juvenil té una llarga tradició, que es fa evident en la col·laboració amb el Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, tant pel que fa a la participació en els salons del llibre com en l'impuls dels premis *Atrapallibres* i *Protagonista Jove*; en la participació en projectes com ara *Faristol*, *Al·lots*, o en el Sant Jordi dels nens a Barcelona, *Món llibre*, festa organitzada per l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Abans d'acabar, cal referir-se a un altre camp on els bibliotecaris assu-

meixen clarament el lideratge, com és l'Associació de Lectura Fàcil.

Tal com s'ha vist fins aquí, la biblioteca pública és un client preferent i fidel del sector editorial, és un altaveu qualificat de la producció de llibres a través del paper de mediadora que duu a terme i dels recursos que elabora, amb els quals revaloritza l'oferta bibliogràfica disponible al mercat. Però, a més, la seva intervenció dinamitza la comunitat lectora i incrementa els índexs de lectura, és a dir, el nombre de lectors potencials disposats a comprar llibres.

Les polítiques documentals de les xarxes de biblioteques, les propostes de lectura dels serveis de suport bibliogràfic i dels grups de treball especialitzats, així com les activitats de promoció del llibre i la lectura, són, en conjunt, peces fonamentals per reforçar la capacitat d'intervenció de les biblioteques sobre l'escenari lector i alhora tenen un pes determinant en la valorització i difusió dels llibres des de l'espai bibliotecari. La suma de principis, perspectives i actuacions exposades fins aquí atorguen un valor afegit a la producció editorial, que rep així el reforç del coneixement bibliotecari i dels processos adoptats per oferir un millor servei a la comunitat lectora que fa ús dels seus serveis.

No es pot tancar l'apartat tercer sense recordar i insistir en el greuge econòmic que suposa la duplicitat de funcions i serveis que es produeix quan diversos serveis bibliotecaris elaboren uns recursos propis destinats a facilitar i orientar el treball bibliogràfic de les biblioteques. Quan tothom diu que el futur es declinarà amb el verb *compartir*, no estaria de més acordar fórmules de cooperació que permetessin una optimització dels recursos humans i del treball bibliogràfic fet. Seria aquest un primer pas indispensable per aprofundir en la relació amb les editorials i per establir mecanismes de col·laboració més operatius que permetessin millorar i ampliar els canals

de comunicació i informació, en una doble direcció: de les biblioteques a les editorials i de les editorials a les biblioteques.

5 FORMACIÓ, ESTUDIS I RECERCA, PUBLICACIONS

El període 2010-2011 marca un punt d'inflexió en les accions endegades per reforçar el paper mediador de les biblioteques i la seva tasca d'orientació lectora.

Taula 7. Programes de formació continuada dedicats a la gestió del fons, 2010-2011

Institució	Programa
Escola d'hivern 2010	Monogràfic: La importància del fons en la biblioteca pública: la col·lecció com a discurs. Taller: Màrqueting del fons en una llibreria. Sessió de bones pràctiques sobre la matèria.
Escola d'estiu 2010	
Escola d'hivern 2011	Monogràfics: El fons de les biblioteques: perspectives i horitzons, Explotació de la col·lecció. Taller: El llibre digital: situacions i perspectives. Sessió de bones pràctiques sobre la matèria.
Servei de Biblioteques. Departament de Cultura	Curs a la Biblioteca Pública de Lleida: El còmic a la biblioteca pública: com crear una secció moderna i atractiva per atraure nous usuaris
Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya	Cursos: El gènere negre i policíac a la biblioteca pública (2010), La poesia a la sala infantil de la biblioteca pública (2011), El còmic a la biblioteca pública: com crear una secció moderna i atractiva per atraure nous usuaris (2011).

Font: Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Aquesta activitat formativa no s'ha concretat en la publicació d'un nombre significatiu d'estudis sobre l'evolució del fons de les biblioteques, sobre les pràctiques de lectura o sobre els recursos bibliogràfics destinats a la gestió de les col·leccions, tret de les anàlisis dedicades al llibre electrònic i la seva implantació. Es podria dir que l'assignatura no progressa adequadament tret de comptades excepcions, com les que es detallen a continuació:

- Biblioteca de Premià de Dalt (2011). *Política de desenvolupament de la col·lecció de la Biblioteca Jaume Perich i Escala*. Premià de Dalt: la Biblioteca. Document intern.
- Biblioteques de Barcelona (2011). *Política de desenvolupament de la col·lecció de les Biblioteques de Barcelona*. Document elaborat pel grup de treball de Política de desenvolupament de la col·lecció de Biblioteques de Barcelona. Barcelona: Biblioteques de Barcelona.
- Biblioteques de l'Hospitalet (2010). *Política de desenvolupament de la col·lecció: Biblioteques de l'Hospitalet*. Direcció: Pedro Bravo i Anna Riera. L'Hospitalet de Llobregat: Biblioteques de l'Hospitalet.
- Casas Poves, Joana; Pérez Comamala, Ana (2010). «Pla Pilot de Lectura Fàcil a les biblioteques públiques de Catalunya». A: *12 Jornades Catalanes d'Informació i Documentació, Barcelona, 19 i 20 de maig de 2010*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.
- Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (2010). *Hàbits de lectura dels infants i joves de Catalunya: principals conclusions i recomanacions*. Barcelona: Clijcat.
- Llobet Domènech, Jordi (2011). «El fons de la biblioteca: perspectives i horitzons». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 27 (desembre).
- Martínez-Reina, Ana (2010). «Organización de cómic en la biblioteca». *Mi biblioteca*, 22 (estiu), p. 78-84.
- *SIS en bloc*. Servei d'Informació Selectiva. Barcelona: Departament de Cultura, Servei de Biblioteques, 2010- .

6 ESPAIS I FÓRMULES DE COL-LABORACIÓ ENTRE LES BIBLIOTEQUES I EL SECTOR EDITORIAL

La distància que separa editors i bibliotecaris en la cadena de valor del llibre no ha generat un diàleg prou potent sobre la matèria de treball compartida: el llibre i els lectors. En el nostre país, molt pocs segells dediquen una atenció especial al sector bibliotecari a través d'una estratègia comercial específica o d'un servei diferenciat; la fragmentació administrativa de la gestió bibliotecària tampoc ha afavorit un treball conjunt, molt més factible en el cas d'haver tingut uns interlocutors més ben posicionats i avalats per una estructura i uns models més uniformes, pel que fa a la gestió del fons.

Les editorials utilitzen diversos canals d'informació bibliogràfica a l'hora de promoure i comercialitzar el fons: edició de catàlegs i aparadors virtuals; campanyes de difusió i promoció en els mitjans de comunicació i les xarxes socials; presència en revistes professionals, fires i salons, o presentacions promocionals. En aquest últim cas, cal destacar el fet que algunes biblioteques s'han convertit en espais privilegiats per presentar autors o exposicions commemoratives, com ara la del Club Editor, a la Biblioteca Jaume Fuster.

Els serveis bibliotecaris locals, regionals i nacionals reben informació periòdica de les novetats editorials a través dels canals esmentats, i de forma regular, buiden sistemàticament les notícies aparegudes en els mitjans de comunicació generals (premsa, suplement literari, etc.) i en les revistes, blogs i webs especialitzats (*CLIJ*, *Faristol*, etc.).

Periòdicament, els tècnics procuren visitar llibreries, més o menys pròximes geogràficament i culturalment, i per conèixer de primera mà nous projectes editorials i els seus promotors assisteixen a les convocatòries professionals del sector: el Liber, la Setmana del Llibre Català, el Saló del Còmic de Barcelona o el Saló del Llibre Infantil i Juvenil. La presència bibliotecària en aquestes cites acostuma a tenir un paper rellevant, si no una implicació directa mitjançant un espai propi o participant en algun dels debats que s'hi organitzen. Cal observar, aquí, que els darrers anys aquesta presència ha perdut força o bé no ha encaixat adequadament amb els nous plantejaments d'aquestes cites professionals.

A més de seguir l'actualitat bibliogràfica a través dels mitjans exposats fins aquí, els bibliotecaris dels serveis nacionals i regionals que s'encarreguen de donar suport al treball bibliogràfic de les biblioteques, disposen d'altres mecanismes més directes per accedir a les novetats editorials gràcies a la col·laboració de diferents agents del sector del llibre.

El Servei de Biblioteques del Departament de Cultura té establert un circuit de llibres en dipòsit amb els principals grups editorials i distribuïdores exclusives del país: Planeta, Random House Mondadori, Anaya, Santillana, Enlacs, Les Punxes, UDL, etc. Les seccions comercials dels grups i les distribuïdores lliuren

les novetats de forma periòdica, que constitueixen un dipòsit de llibres que es retorna posteriorment un cop valorats per l'equip de treball bibliogràfic. L'any 2010 i 2011 han circulat pel servei de novetats una mitjana de 7.450 títols anuals. Paral·lelament, el mateix equip del Servei de Biblioteques valora les propostes presentades al Sistema d'Adquisició Bibliotecària, a través del qual es gestiona el programa d'ajuts a l'edició en català i en el qual, lògicament, només es presenten títols en català: 2.239, l'any 2010, i 2.265, el 2011.

En el cas de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, l'accés a les novetats editorials es fa mitjançant un servei de llibres en dipòsit que lliura mensualment un grup de llibreries especialitzades. Les llibreries dipositen una tria de títols que consideren adequats per als usuaris de la biblioteca pública, d'acord amb el perfil de lector que els ha facilitat la Gerència.

Tant en un cas com en l'altre, la valoració de les novetats es fa a partir d'una anàlisi directa de les obres, fet decisiu quan es tracta de valorar llibres de coneixements, tasca en què l'anàlisi dels continguts i de l'estructura de la informació són determinants. En canvi, a l'hora de valorar les obres de ficció, té més pes la crítica qualificada, la recepció lectora i la representació d'un autor en l'espai bibliotecari. No està de més precisar que l'anàlisi de les obres no comença i acaba en les pàgines de cada llibre; ben al contrari, cada títol es relaciona amb un marc molt més ampli, que convoca al seu voltant les obres precedents (d'un autor o d'una temàtica), les novetats (d'un segell o altre) i la recepció lectora que unes i altres tenen a les biblioteques (obtinguda a partir d'una explotació dels catàlegs de la lectura pública).

Tal com ja s'ha dit, els serveis nacionals i regionals tenen l'encàrrec d'elaborar les bibliografies bàsiques destinades a la formació dels fons de les biblioteques de nova creació. Per actualitzar les dades d'aquestes bibliografies, especialment per garantir la disponibilitat dels títols en el mercat, es té el suport de llibreries i distribuïdores, però la millor font d'informació són les editorials, primeres interessades a difondre i posicionar el seu fons davant d'una possible comanda.

A l'hora de contextualitzar i actualitzar la informació bibliogràfica, és imprescindible disposar de bases de

dades potents que recullin l'oferta real disponible al mercat. Els últims anys, els recursos més utilitzats han estat, d'una banda, *DILVE*, plataforma impulsada per la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya, que permet extreure fàcilment les dades descriptives dels llibres, a més d'altres continguts, com ara cobertes, resums o primers capítols; i, de l'altra, *Todostuslibros*, servei bibliogràfic desenvolupat per la Confederació Espanyola de Gremis i Associacions de Llibreters. De ben segur que pel que fa a actualitzar les bibliografies bàsiques, es podrien trobar fórmules automàtiques d'accés i actualització de les dades molt més operatives.

Tal com es pot veure, la relació entre editorials i biblioteques té, bàsicament, un caràcter tècnic instrumental que no va més enllà d'un intercanvi d'informació bibliogràfica, servei bàsic de gran utilitat, tot sigui dit. Editorials i biblioteques han tingut en la Comissió de Valoració del Sistema d'Adquisició Bibliotecària, encarregada de fer un seguiment del programa d'ajuts a l'edició en català, una taula de diàleg competent per vertebrar línies estratègiques de treball. Tanmateix, els canvis al Departament de Cultura i al Servei de Biblioteques durant el període 2010-2011, juntament amb els darrers ajustos pressupostaris, han conduït a una certa paralització del funcionament de la Comissió, que es preveu que reprendrà l'activitat en breu.

7 ESCENARIS DE FUTUR

L'objectiu d'aquestes pàgines era presentar els escenaris i les fórmules que han enllaçat les editorials i les biblioteques, durant el període 2010-2011. L'exercici descriptiu pretenia apuntar els beneficis que podrien derivar de la col·laboració entre biblioteques i editors, especialment en aquests moments crítics.

S'ha parlat de la potència d'uns serveis bibliotecaris tant pel que fa a la capacitat d'inversió —afeblida darrerament— com a suport a la promoció del llibre i la lectura a través d'eines i activitats ben diverses —cada dia més ben definides. En aquest sentit, l'avenç passaria per impulsar iniciatives que reforcin i ajudin a difondre l'experiència i el coneixement dels bibliotecaris sobre el món del llibre i la lectura: enfortir el paper de mediadors dels tècnics, promoure estudis sobre els hàbits lectors, ampliar els mecanismes de cooperació

del treball bibliogràfic, elaborar propostes de lectura compartides entre diferents serveis, etc.

En la mesura que la gestió del fons es fonamenta en un discurs potent, s'atorga més valor i autoritat a la intervenció dels serveis bibliotecaris a l'hora de prioritzar inversions o d'atendre necessitats i demandes lectores específiques. L'adopció d'unes línies estratègiques en el desenvolupament del fons pot proporcionar un doble benefici: d'una banda, incidir de forma més directa sobre la comunitat lectora; de l'altra, incentivar la producció en camps temàtics d'interès especial o reforçar determinades apostes editorials. El projecte 10x10 del Servei de Biblioteques del Departament de Cultura apunta en aquesta direcció, i ofereix un programa de trobades presencials de les editorials catalanes amb els bibliotecaris dels diferents territoris.

Al mateix temps, la col·laboració amb els editors pot facilitar la tasca dels serveis bibliotecaris pel que fa a la gestió del fons i la promoció de la lectura a través de fórmules diverses: potenciant l'espai bibliotecari com a plataforma de promoció del llibre, reforçant el paper de mediadors dels bibliotecaris, ampliant les fórmules de col·laboració bibliogràfica, etc. La plataforma LibriData, impulsada per la Cambra del Llibre de Catalunya i la Fundacc, amb la participació del Gremi d'Editors, obre un ventall de possibilitats per facilitar el treball bibliogràfic dels serveis bibliotecaris.

Quan la promoció de la lectura es converteix en promoció del llibre, la intervenció genera un valor doble al servei del lector i al servei del sector editorial. Tot i que de vegades apareixen veus crítiques amb les biblioteques que retreuen la competència deslleial que suposen per a les llibreries o les editorials i encara que sembli que uns i altres defensen interessos contraposats, no s'ha d'oblidar que uns i altres comparteixen un mateix objectiu, l'increment del nombre de lectors i dels índexs de lectura, un factor essencial per a l'avenç cultural de la nostra societat.

BIBLIOGRAFIA

Bayard, Pierre (2008). *Com parlar dels llibres que no hem llegit*. Barcelona: Empúries.

Conecta (2012). *Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya 2011*. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana: Gremi d'Editors de Catalunya. <<http://www.gremieditorscat.es/Biblioteca/Estudis.asp>>.

Estivill Rius, Assumpció (2010). «Les polítiques de col·lecció com a eina per informar a l'usuari de les col·leccions digitals: el cas de la *Memòria digital de Catalunya*». A: *Jornades Catalanes d'Informació i Documentació (12es: 2010: Barcelona)*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. <http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/14578/1/JCID_comunicacio_estivill.pdf>.

Fenoll-Clarabuch, Carme; Lluca, Ciro (2009). «Les col·leccions a les biblioteques públiques de les comarques de Girona: diagnosi i propostes d'optimització» [en premsa]. <<http://eprints.rclis.org/handle/10760/16019>>.

Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura (2012). *El consum de llibres a Catalunya el 2011*. Barcelona: Fundacc. <http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/pdf/dieta_llibres11.pdf>.

Jensen, Michael (2008). «Cultural tenacity within libraries and publishers». *Library trends*, vol. 57, núm. 1 (estiu), p. 24-29. <<http://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/9509/57.1.jensen.pdf?sequence=2>>.

Llobet Domènech, Jordi; Rivera, Eva (2006). «Lectura pública i mercat editorial: el Sistema d'Adquisició Bibliotecària, com a punt de partida». A: *Jornades Catalanes d'Informació i Documentació (10es: 2006: Barcelona)*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, p 113-129.

Melot, Michel (2006). *La sabiduría del bibliotecario*. Vitoria-Gasteiz: Gobierno Vasco. Departamento de Cultura.

Newman, Bobbi (2011). «9 reasons publishers should stop acting like libraries are the enemy and start thanking them». A: Newman, Bobbi. *Librarian by day* (23 de novembre). <<http://librarianbyday.net/2011/11/23/9-reasons-publishers-should-stop-acting-like-libraries-are-the-enemy-and-start-thanking-them/>>.

Nieto, Javier; Vilagrosa, Enric (2008). *Els nous estàndards de biblioteca pública de Catalunya (2008)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura: Diputació de Barcelona. <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/Mapa%20Lectura/est%C3%A0ndards_catala.pdf>.